

Råderetskatalog

**Om dine muligheder for at forbedre og
forandre din bolig**

Indhold

1. Lejet men helt dit eget.....	3
Forbedringer og forandringer.....	3
Udenfor eller indenfor boligen.....	4
Hvidevarer.....	4
Om installationsretten.....	4
Hvad skal du gøre.....	5
2. Regler i din afdeling.....	6
Forbedringer.....	6
Forandringer.....	7
3. Økonomisk godtgørelse ved fraflytning.....	8
Betingelser.....	8
Beregning af godtgørelse.....	9
Udbetaling af godtgørelsen.....	10
4. Den kollektive råderet – når afdelingen betaler.....	10
5. Lovgrundlaget.....	11
Reglerne om råderet og installationsret.....	11
Reglernes godkendelse.....	11

1. Lejet men helt dit eget

Du har gode muligheder for at ændre din lejebolig, så den passer netop til dine ønsker og behov.

Reglerne for at ændre din bolig er fastsat af afdelingsmødet i din afdeling og dit boligselskab.

Hvis du mener at der skal laves om på reglerne, skal du stille forslag til afdelingsmødet om ændring af råderetsreglerne.

Forbedringer og forandringer

I reglerne om råderet skelnes der mellem forbedringer og forandringer. Se reglerne for din afdeling i pkt. 2.

Hvis du laver en forbedring af boligen, så betyder det:

- At du ikke skal føre forholdene tilbage til det oprindelige, når du flytter.
- At du vil være berettiget til en økonomisk godtgørelse, hvis du flytter indenfor en nærmere bestemt periode.

Hvis du laver en forandring af din bolig, så betyder det:

- At der kan blive stillet krav om, at du fører forholdene tilbage til det oprindelige, når du flytter (retableringspligt).
- At du ikke vil være berettiget til økonomisk godtgørelse, når du flytter.

Udenfor eller indenfor boligen

I reglerne om råderet skelner man også mellem arbejder, der udføres udenfor og indenfor boligen.

Reglerne for at forandre eller forbedre udenfor boligen (f.eks. i haven) fastsættes af afdelingsmødet. Hvis afdelingsmødet ikke har godkendt, at man f.eks. må opsætte udestuer eller overdække sin terrasse, så er det ganske enkelt ikke tilladt.

Hvis du derimod ønsker at lave om indenfor boligen, så er det dit boligselskab, der skal tage stilling til ansøgningen. Afdelingsmødet i din afdeling kan godt fastsætte nogle retningslinjer, men hvis afdelingsmødet ikke har taget stilling til, om man f.eks. må lave en hems i boligen, så er det op til boligselskabet at tage stilling til forholdet.

Hvidevarer er ikke omfattet af råderetten

Hvis du ønsker at installere f.eks. en vaskemaskine i din bolig, kan du ikke bruge råderettens regler her. Du skal i stedet bruge den såkaldte "installationsret". Bruger du installationsretten betyder det, at du selv ejer hvidevarerne og selv skal vedligeholde dem. Når du flytter, skal hvidevarerne fjernes, og der kan blive stillet krav om retablering, hvis du f.eks. har fjernet et køkkenskab for at få plads til en vaskemaskine.

Om installationsretten

Installationsretten giver dig ret til at installere f.eks. vaske- og eller opvaskemaskine i din bolig. Boligselskabet kan kun modsætte sig installationen, hvis f.eks. el- eller afløbskapaciteten er for ringe.

Du ejer selv de installationer som udføres efter disse regler. Du står selv for vedligeholdelse og du er erstatningsansvarlig for eventuelle skader på

ejendommen som følge af installationerne. Der kan derfor blive stillet krav om, at du tegner de fornødne forsikringer.

Hvad du skal gøre

Uanset, om du vil forandre eller forbedre din bolig og uanset, om du bruger råderetten eller installationsretten, så skal du anvende følgende fremgangsmåde:

1. Du skal skriftlig meddele Servicecenteret, hvilke arbejder, du kunne tænke dig at udføre.
2. Hvis du ønsker at forandre din bolig eller gøre brug af installationsretten, vil Servicecenteret ofte kunne behandle sagen ganske hurtigt og give dig en tilladelse eller et afslag.
3. I andre tilfælde, og altid, når det handler om forbedringsarbejder, vil Servicecenteret videregive din sag til Domea.dk, som behandler sagen. Domea.dk opkræver et honorar for behandling af råderets-sager. Oplysning om honorarets størrelse kan fås ved henvendelse til dit boligcenter.
4. Du modtager herefter tilladelse eller afslag fra Domea.dk. En tilladelse vil normalt også indeholde en nærmere beskrivelse, af de krav og betingelser, som boligselskabet stiller.
5. Arbejderne må ikke sættes i gang før du har modtaget en tilladelse.
6. Hvis du ikke har modtaget svar fra Servicecenteret eller Domea.dk indenfor 8 uger (juli måned undtaget), kan du betragte det som en tilladelse til at gennemføre arbejderne.

Dette gælder dog ikke arbejder efter "installationsretten", hvor du skal have en skriftlig godkendelse

2. Regler i din afdeling

I skemaerne herefter, er der givet nogle krydser, som beskriver de nærmere betingelser der gælder, hvis du vil forbedre og/eller forandre din bolig.

Forbedringer

- A.** Kommunen skal godkende denne forbedring. Det er normalt Domea.dk, der sørger for at få de nødvendige godkendelser, men du skal selv betale eventuelle omkostninger til f.eks. byggetilladelse.
- B.** Den nuværende installation og/eller bygningsdel kan have en værdi, som vil blive modregnet i dine udgifter til forbedringen.
- C.** Forbedringen giver afdelingen øgede udgifter til vedligeholdelse og/eller forsikring. Du skal dække disse udgifter gennem et månedligt tillæg til huslejen eller en forhøjelse af din månedlige husleje.
- D.** Alle forbedringsarbejder giver dig ret til økonomisk godtgørelse når du flytter, men din godtgørelse reduceres år for år. Nogle arbejder afskrives over 10 år mens andre giver ret til godtgørelse i op til 15 år. I kolonne "D" er afskrivningsperioden angivet.

Forbedringer indenfor boligen	A	B	C	D
Forbedring af køkken efter godkendt standard*		X		10 år
Forbedring af køkken udenfor standard		X	X	10 år
Forbedring af badeværelse efter godkendt standard*		X		15 år

Forbedring af badeværelse udenfor standard		X	X	10 år

* Kontakt Servicecenteret for nærmere oplysning

Hvis du ønsker forbedringer indenfor boligen som ikke er beskrevet her, så ret skriftlig henvendelse til Servicecenteret

Forbedringer udenfor boligen

Der er pt. ingen aktuelle muligheder for forbedringer udenfor boligen.. Ønsker du at foretage forbedringer udenfor boligen, så stil forslag herom til afdelingsmødet.

Forandringer

- A.** Hvis du udfører denne forandring, så skal du ikke retablere ved fraflytning.
- B.** Hvis du udfører denne forandring, skal du retablere ved fraflytning, så lejemålet fremstår i oprindelig stand.
- C.** Der kan stilles krav om indbetaling af et depositum til sikkerhed for betaling af retableringsudgifterne ved fraflytning.
- D.** Kommunen skal godkende denne forandring. Det er Domea.dk, der sørger for at få de nødvendige godkendelser, men du skal betale eventuelle omkostninger til f.eks. byggetilladelse.

Forandringer indenfor boligen

	A	B	C	D
Udskiftning af det oprindelige parketgulv til plankegulv eller klik-gulv efter Servicecenterets anvisninger	X			
Udlægning af linoleum eller klik-gulv i køkken og/eller entré Efter Servicecenterets anvisninger	X			
Udskiftning af blandingsbatterier/sanitet til godkendt standardmodel	X			

Fjernelse, flytning og opsætning af ikke-bærende skillevægge i sædvanligt omfang	X			

Hvis du ønsker at foretage forandringer indenfor boligen som ikke er beskrevet ovenfor, så ret skriftlig henvendelse til Servicecenteret.

Forandringer udenfor boligen	A	B	C	D
Opsætning af legehuse efter Servicecenterets anvisninger		X	X	
Terrænregulering i have – herunder etablering af stenhøje, vandbassiner, ”japansk have” eller lign.		X	X	
Maling af altan vægge efter godkendt standard/farver*	X			
Opsætning af læskærm efter godkendt standard*		X	X	
Opsætning af markise efter Servicecenterets anvisninger		X	X	

*) Kontakt Servicecenteret for nærmere oplysning.

Hvis du ønsker at foretage forandringer udenfor boligen, som ikke er beskrevet ovenfor, så stil forslag til afdelingsmødet om ændring af reglerne.

Al vedligeholdelse af forandringer udenfor boligen, påhviler den enkelte lejer. Boligselskabet kan kræve forandringerne fjernet/reableret med henvisning til mangelfuld vedligeholdelse.

3. Økonomisk godtgørelse ved fraflytning

Betingelser:

Hvis du har udført forbedringer af din bolig, har du mulighed for at få økonomisk godtgørelse, når du flytter indenfor afskrivningsperioden. For at få godtgørelse, skal du overholde følgende regler:

- Forbedringsarbejdet skal anmeldes til Servicecenteret og godkendes af domea.dk, inden du går i gang
- Arbejderne skal være rimelige og hensigtsmæssige og må ikke fratage boligen dens karakter af almen bolig (spabade og massive granitbordplader kan f.eks. ikke forventes godkendt).
- Der kan ikke ydes godtgørelse for særligt energiforbrugende installationer
- Godtgørelsen kan kun beregnes på baggrund af dokumenterede udgifter til momsregistrerede virksomheder. Du kan ikke få godtgørelse af "værdien af eget arbejde".
- Når arbejderne er udført, skal du udarbejde et foreløbigt bygge-regnskab, som skal godkendes af Domea.dk. Du kan få en regnskabsblanket på Servicecenteret eller ved henvendelse til Domea.
- Når Domea.dk har godkendt regnskabet, vil der blive udarbejdet et tillæg til din lejekontrakt. Først når du har underskrevet og returneret tillægget, vil du være berettiget til godtgørelse ved flytning.

Beregning af godtgørelsen

Godtgørelsen beregnes på baggrund af dine dokumenterede udgifter til forbedringen (byggeregnskabet).

Du kan maksimalt få godkendt et godtgørelsesbeløb på kr. 122.344 for dine forbedringer. Dette gælder uanset, om du udfører én eller flere forbedringer.

Du kan få godtgørelse for flere forbedringer i samme bolig, selvom arbejderne ikke er udført samtidig, men den samlede godtgørelse kan aldrig overstige maksimumbeløbet. Det nævnte beløb er opgjort i 2016-niveau og reguleres én gang årligt med udviklingen i Danmarks statistiks nettoprisindeks.

Udbetaling af godtgørelsen

Godtgørelsen falder bort efter udløbet af den aftalte afskrivningsperiode. Godtgørelsen falder med lige store dele i afskrivningsperioden. Hvis afskrivningsperioden f.eks. er 10 år, så falder godtgørelsen med 1/120 pr. måned.

4. Den kollektive råderet – når afdelingen betaler

Afdelingsmødet kan beslutte at give beboerne mulighed for individuelt at forbedre deres boliger efter "den kollektive råderet".

I den kollektive råderet er det afdelingen, der betaler udgifterne til forbedringsarbejderne, og beboeren skal herefter betale et tillæg til huslejen i en nærmere fastsat periode. Ordninger af denne art skal godkendes af afdelingsmødet, af selskabets bestyrelse og af kommunen, inden de træder i kraft.

I din afdeling er der mulighed for at foretage følgende forbedringsarbejder efter den kollektive råderet:

A. Modernisering af køkkener:

Maksimalt kr. 73.000, prisindeks 2015, pr. lejemål.

Der betales et tillæg til huslejen i 10 år.

Det forventede maksimale månedlige lejetillæg er kr. 800,-

Afdelingen forestår og betaler for nødvendig modernisering af el-installationer i forbindelse med køkkenmodernisering.

B. Modernisering af badeværelser.

Maksimalt kr. 75.000, prisindeks 2015 pr. lejemål

Der betales et tillæg til huslejen i 15 år.

Det forventede maksimale månedlige lejetillæg er kr. 650,-.
Afdelingen forestår og betaler for delvis udskiftning af
faldstamme/stigestreng samt fjernelse af badekar i forbindelse
med badeværelses modernisering.

Beløbene ajourføres løbende.

Yderligere oplysninger om disse ordninger kan fås på Servicecenteret.

5. Lovgrundlaget

Reglerne om råderet og installationsret

er beskrevet i:

- Lov om leje af almene boliger, kapitel 8
- Bekendtgørelse om drift af almene boliger, kapitel 18

Reglernes godkendelse

Råderetsreglerne for din afdeling er godkendt på afdelingsmødet den
25.maj 2016 og i boligselskabets bestyrelse den 04. maj 2017

Råderetskataloget
VILLABYERNES BOLIGSELSKAB

domea.dk

Råderetskataloget
VILLABYERNES BOLIGSELSKAB

domea.dk